

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

Widmung

urn:nbn:de:bsz:31-101049

DANIELIS HEINSII

Ab Augustissimo Constantino Imperatore

In Nominibus Caesarum D. Jacobum Catzum, & Po-

Emblemata Clariss. Consuletissimiq;

VIRI

D. JACOBI CATZII JC*i*

EPIGRAMMATION.

Vidit & ingentem mirata est Itala tellus
Alciatum, tanti mente superba viri;

Seu tonat, & leges facundo edisserit ore,

Seu Themidis dignum numine condit opus.

Hunc quoque ludentem, sed seria, vidit, & illi

De lusu palmam, sed sapiente, dedit.

Alciati curas & seria vicerat ante

Catzius; ad lusus nunc & amœna venit.

Hic quoque, sed triplici palmam sermone meretur

Vt ter sit victor, qui semel ante fuit.

Ad

Ad Amplissimum Consultissimumque Virum
D. Iacobum Catzium J.^r Etum. Cognatum suum, & Po-
pularum super Emblematis ab ipso editis.

Quis novus in nostras oras transmissus Apollo
Ambrosium canit ore melos? quæ Belgica Suada

Detinet attonitas divino carmine mentes

Vel brutas tractura feras? non suavius olim

Orpheus in sylvis, nec in equore lusit Arion.

Quid mihi, quid Grajos Pallas Tritonia Vates

Obijcis, aut Latios extollis Roma Poetas?

Non cedit tibi Belga catus, nec littore Delo

Sit licet; Ægeo nec natus in equore, nusquam

Catzius antiquo concedit præmia sæclo.

Discite nostrates quantum quoque nostræ lepore

Lingua ferat, quos illa favos, quod fundere nectat

Possit, & ut facili flectat modulamina metro.

Blandum Naso canit, blando fluit ore Catulli

Musa salax, miscet varijs prudentia flaccus

Verba jocis, vitiumque vaser perstringit amici.

Bucolicis insignis ovæ, oviumque magistros

Theiocritus dum pascit agris lepidissima fundit

Carmina, & omnigenæ genium depingit amice.

Omnibus insidi passim cantatur amoris

Ingenium crudele, procax, furiale, bilingue,

Lege, modo, ratione carens, tacitoque meatu

Jlliniæ Paphio fallax sua toxica succo.

Virgineos desueta jocos: Pars tertia canos,
 Grandævumque senem studijs caelestibus ornat.
 Hæc canit, hæc docto ore sonat, neque lingua Poëta:
 Sufficit una, triplex sua format acumina sermo,
 Et Belga, & Gallus loquitur, mediusque superbit
 Romani decor eloquij. Bene premia vati
 Sunt data, & emeritâ circumdata tempora fronde.
 Nos quoque virtutum, Catzi, levis umbra tuarum,
 Ire tuas etiam in laudes, & dicere grates
 Cogimur, & facili tibi vota rependere versu.
 Donec amor geminos in mundo nebetet amantes,
 Donec amor morum, vitæque adolebit honestæ,
 Donec amor pietatis erit venerabilis orbi,
 Atque hominum variâ referentur imagine casus,
 Vives & vivent istis tua carmina sæclis,

Adrianus Pofferus.

Ad Cla.

Ad Clarissimum Virum

D. IACOBVM CATSIVM

Poetam insignem.

I ngenij dotes raras mirabitur illi C
A rdua mens tanti, queis nobis docta camen A
C urabit studio vigilantem emblemata rara u T
O mnes sic superet, Musarum gratia vel quei S
B landa faceret: merito tollunt ad sidera doct I
V ndiq; : perge tuo tot vates vincere vers V
S olus eos inter Phæbus velut ipse sedebi S

Anagramma

VISV CATOS CIBAS.

Epigramm.

Sunt multa multorum virum
Doctorum in orbe Emblemata
Insignia, & clarissima:
Sed unus hic in omnibus
Præclarus eminet viris
Vt Phæbus inter cæteras
Musas & ingenij cæta
Emblemata indicant tui.
Quibus CIBAS VISV CATOS
O dulcis ille gustus omnibus
Videntibus, legentibus
VISV CIBAS CATOS, quibus
Tam grata præbes fercula
Macte ergo VISV qui CIBAS
CATOS CIBAS VISV, & datur
IACOBVS in his CATSIVS.

Ioannes Arcerius.

(;) () (:) (:) 2

Ad

Ad Amplissimum Ornatissimumque

VIRUM

IACOBVM CATZIVM I. Ctm.

Hominem triplici Emblemate graphice
experimentem.

A *Mphitryoniades cluet inclytus, unam animam quod*
Exuerit triplici corpore Geryonis:

Te quantò major, CATSI cate, adorea lustrat,

Qui triplici corpus unum animas animâ?

Scilicet hoc potior Genij vis enthea nervis,

Hâc maclus Veterum robora summa præis.

Artubus utque aliq & nervis præconia captant,

Sic graphicis surgant artibus illa tibi.

AD EVNDEM.

Q *Vi ludens, tetricas ut demat pectore curas;*
(Quas consultor ei curia quasque parit)
Erudit, & triplici conformat pectora gnome;
Quæ genus omne hominum promouisse valet.
Seria quanta dabit, quantâ dabit indole digna,
Si vacuus nervos tenderit ingenij!

L. M. P.

J. Lyraus.

AV

39

AV TRES-DIGNE
d'Honneurs & Bon-heurs, le Tresdoctè
SIGNEVR
IAQVES CATS, I. C.

Sonnet Encomiaſtique

Sur ſes EMBLEMES tripliques.

MOn Dieu m'ayant oſté mon loifyr de jadis
(Quand je rendoiz Angloiz du BARTAS & ſa race)
L'avoiz ja dict adieu aux dames de Pernalle;
Pour mieux m'accommoder a ceux a qui je ſuis,
Mais, non-obſtant ce vœu, me retenir ne puis
De maintefoiz mirer, & admirer la grace
Des chantres grave-gayz, dont la voix haute-baffe
Tire de Ferre au Ciel les bien-nayz beaux Esprits.
Tel, tel es tu, mon doux-doctè-divin de CATS,
Qui, en fin medicin, ſucrant, dorant tes doſes,
Fais avaller aux tiens ſaines & ſainctes choſes,
Dont, ſans ceſt art, grand part taſter ne voudroit pas,
Pourtant, ſi bien meſlant avec le doux l'utile,
Triple Laurier j'append a ton tri-lingue ſtile.

Ioſuah Sylveſter.

(:) (:) (:) (:) 3

Aen

Aen den Hoochgeleerden
D. JACOB CATS,

Op het Boeck van zijn Konst-rijcke
SINNE-BEELDEN.

Van de welke zijn gunst mijn een vereert heeft.

BEn ick O CATS! de eerst, die ghy dit Boeck vereert?
Soo sal ick zijn de eerst, die daer uyt wert gheleert
Te sien de feylen die ick in mijn groene jaren
Bedreven heb, die zot, doch nimmergeyl en waren
En styghen hooger op, verjaghen wulpic Min,
En halen in zijn plaets d'eerwaerde Reden in:
Die salden nevel, door haer glans, wel doen verdwijnen
Van jonge domme leucht. Dan sal ick niet het schijnen
Van vele dingen, (daer het meer deel van de Lien
Haer aen vergapen) maer het ware Zijn, eens sien
Dan sal noch Hoop, noch Vrees, i' gemoet niet meer ontstellen,
Begeert' van Rijckdom, Staet, noch Eersucht, my niet quellen.
Ist niet belachens weert, dat d'arme Mensch soo wroet,
En slobt, en slooft, en sweert, om onnut overvloet?
Ist niet beschreyens weert, dat menich wel sou wagen
Goet, bloet, la Ziel, om een dienstbare kroon te dragen?
Dits Redens eerste les: en als ick die wel ken,
Soo false voorts gaen, en mijn leeren wie ick ben.
Meeesterse, doet u best! Maeckt (bid ick) my af keerich
Van Ondeucht en tot Deucht, heel neerstich en begeerich
Maeckt dat ick met mijn selfs, en al de VVerelt spot,
En stell, voortaeen alleen mijn hart, en hoop op God.

Anna Roemers

GHE-

G H E D I C H T

Ter eeren van den hooch geleerden

D. I A C O B C A T S,

op sijne Konst-rijcke

S I N N E - B E E L D E N.

DE Minn' end' haer natuer, haer eyghen schap end' krachten;
Des Borghers schult end' plicht, end' seden rijck betrachten;
't Vermaken van de Ziel, de wegghen naer om Hoogh:
Stelt ons dit kunst-rijck Boeck, in Dicht end' Prent voor d' ooghe.
Dies ghy o' jeughdich Volck, in't minnen onervaren,
Verraden van u ooghe', bedroghen van u jaren,
Wien, door een domme kachz, Natuer ghevoelen doet,
Veranderingh' van sinn' verwisselingh' van bloet;
End' ghy ghesetter Volck, die met verstant end' reden,
Naer wijsheits Even-naer, dijn paden wilt betreden,
Dien tot behout end' heyl, de Borgherlycke wer,
Als recht-snoer van u doen end' laten is gheset;
Ghy oock o' heyligh Volck, ghenomen wyt veel volcken,
Die steeds, met hert end' sin gaet dringhen door de wolcken,
Tot in den Hemel toe, die't werelts Doen veracht,
Om dat u ziel, hier naer, een beter Goet verwacht:
Komt hier, komt alle dry, en brenghet yet tot vereeringh',
Van hem, die Dicht end' Prent, een yder stelt tot leeringh'
Koomt hant aen hant, end' eer hem al u leven gheeft
Die, tot vermaeck end' leer, dit Boeck gheschreven heeft.

Ter eeren van den selven.

Die tot vermaeck end' leer, Dry dinghen heeft beschreven,
De Minn', de Borgher plicht, end' 't Gheestellicke Leven;
Wie wenscht hem niet, met my Dry dinghen tot sijn loon?
De Min-vrucht, Borgher-eer, end' Gheestellick kroon.

I. A. C. L. VY. T. I. C.

KLINCK.

KLINCK-DICHT,
Op de drie-sinnighe
SINNE-BEELDEN
Vanden Hooghgeleerden ende Achtbaren
HEERE

D. IACOB CATS.

HOe in des weerelts loop den mensch s'ick heeft te draghen,
VVijft ons dit aerdich werck met Dicht en Beelden aen,
En hoemen van't begin ten eynde toe moet gaen,
Om God, en oock den mensch in alles te behaghen.
Eerst, hoe een jonck ghesel met konste sal bejaghen
Sijn Lief, sijn tweede ziel, sijn vreught, sijns harten lust,
En, om sijn hevich vyer met eer te sien geblust,
Hoe hy't met heus bescheyt een aerdich dier sal vraghen.
Maer wonder boven al!) een en het selve beelt,
Een en de selve stof (merckt hoe de Geest hier speelt)
Leert ons een Borgher-plicht, en oock Godsalich leven.
VVel aen dan! hier is spijs waer 'med' kan zijn ghevoet
De *Min*, het *Burger-recht*, en 's*Christelijck ghemoet*;
Dies wy, *o groot verstant*; dry-dobbcl lof u geven,

S. de Swaef.

GHE-

GHEDICHT

33

Ter eeren den hoochgeleerden

D. IACOB CATS.

Op zijn konst-rijcke

SINNE-BEELDEN

GHelijck den Medecyn aerdsinnich doet bereyden
 Syn bitter-heelsaem kruyt, met een verloeten schyn,
 Om, door een vroed bedrogh, den siecken aen te leyden
 Tot den bequamen wegh, als die onwillich zijn:
 Soo gaet den wyfen CATS ons onghetemde jaren
 Aen-voeren tot de tucht, door't lock-aes van de Min,
 En brengt de wyse deught, die qualijck was te paren
 Met de bloet-rijcke jeught, vermomt en sluypend' in;
 En leert, met aerdich dicht, hoe met verloop van tyden
 De Minn' tot Eeren-sucht, de Eer tot Gods-dienst klimt;
 En hoe de Defticheyt en Geylheyte t'samen stryden,
 Hoe dat den laetsten stant, den eersten over glimpt,
 Ten was gheen dertel vier, 'twelck hem heeft aenghedreven
 Te beelden in t'begin vrou Venus, of haer kint,
 Maer door een hoogher Vier gheprickelt, heeft beschreven
 Hoe dat de liefde Gods de vvereltsche' overvint,
 Als hy in dicht, en prent, seer konst-rijck vveet te malen
 En drucken onsen aert en onse seden af
 Wel driemael dobbel eer moet hy te recht behalen,
 Die Zeelant, op een dagh, een kleyne Weerelt gaf.

L. Peutemans.

(:) (:) (:) (:) (:)

OP

OP DE DRIE BOECKEN
der
SINNE-DICHTEN ende BEELDEN
vanden hoogbgeleerden Heere
IACOB CATS, I. C.

VVilt ghy een Venus sien, een Venus die van boven
By d'Oude wert gheseyt, te zyn ghekomen af,
Vrania ghenaeamt, cen die eerst wetten gaf,
Entoomen in de Min, van yder een te loven;
VVilt ghy sien Venus Kint, maer 't beste van de twee
Die Venus heeft ghebaert, dat wacker, eerbaer, Maetje,
Dat met een soet ghelaet en met een aerdich praetje
VVel beylt (dat heeft het noch behouden van der zee)
Maer 't beylt in eerbaerheyt: den and'ren is een lecker
Die niet en weet dan quaet, en rechte guytery,
Hy tacketeylt te veel, hy jockt en scherft te vry,
Is yemant wat besmeurt, hymaect hem driemaal gecker.
Dees' is van ander stof. Of wildy gaen wat voort,
En mercken hoe bequaem de Leer van goede zeden
Vhier wert voorgestelt, met beelden en met reden,
Neemt in de hant dit werck, ghy vintet al soo't hoort.
Terwyl den arghen Mensch met al sijn kromme spronghen,
Der Volcken ampt en plicht verdonckert en verblauwt,
En 't rechte zeden-snoer aen hondert stucken knauwt,
En heeft van't Burghers-recht al vry wat afghedronghen:
Soo gaet u desen Boeck seer heerlijck stellen veur,
Hoe wy met eeren by den and'ren sullen leven,
Hoe veel men aen de Eer of Baet-sucht moeten gheven;
Hoe wy in vreught ghestelt zyn sullen en ghetreur.
Terwyl en 't dolle Volck't rijck Lucifers weer bouwen,

En

En willen weten meer, als die haer't weten gheeft,
 En willen sien, dat God voor ons verborghen heeft,
 En nemen in veel meer als 't hart hun kan verdouwen.
 Siet hier dit kloeck verstant, dat ruckt met sijn ghedicht
 Ons harten op en leert al stichtelijcker saken;
 En gaet ons in den geest, met troost en heyl vermaken,
 En doet ons heffen 't hoest nae 't alder hooghste licht.
 Men heeft tot heden toe ghekneutert en ghekeven,
 Off Zeelant oock wel sou wytbrenghe een Poët,
 En tot op desen dagh niet veel men noch en weet,
 Die in de Poësy den gheest om hoogh doen sweven,
 Maer nu is ons ghebreck ghebetert met ghewin:
 Een isser ons als drie, driebobbel is ons eere,
 Ghy vint in sijn Ghedicht, Vreught, Deught, en heylsaem leere,
 Heyl in de ziel, en Deught in 't leven, Vreught in Min.

I. Hobius,

TOT DEN LESER.

Vilt ghy op eenen dagh doorsien ons gantsche leven,
Vilt ghy, met een gesicht, des werelts loop verstaen,
Vilt ghy, een langhe tijt, in 't korte sien beschreven,
Vilt ghy, met eenen stap, het aertrijck omme-gaen,
Vilt ghy met kleyn beslagh, veel dingen ondersoecken,
Vilt ghy, der menschen aert, haest kennen in 't gemeen:
Vat hoeft ghy les of school, of veelderhande boecken?
 Leeft maer dit eenigh werck, hier is het al by een.

I. F.

